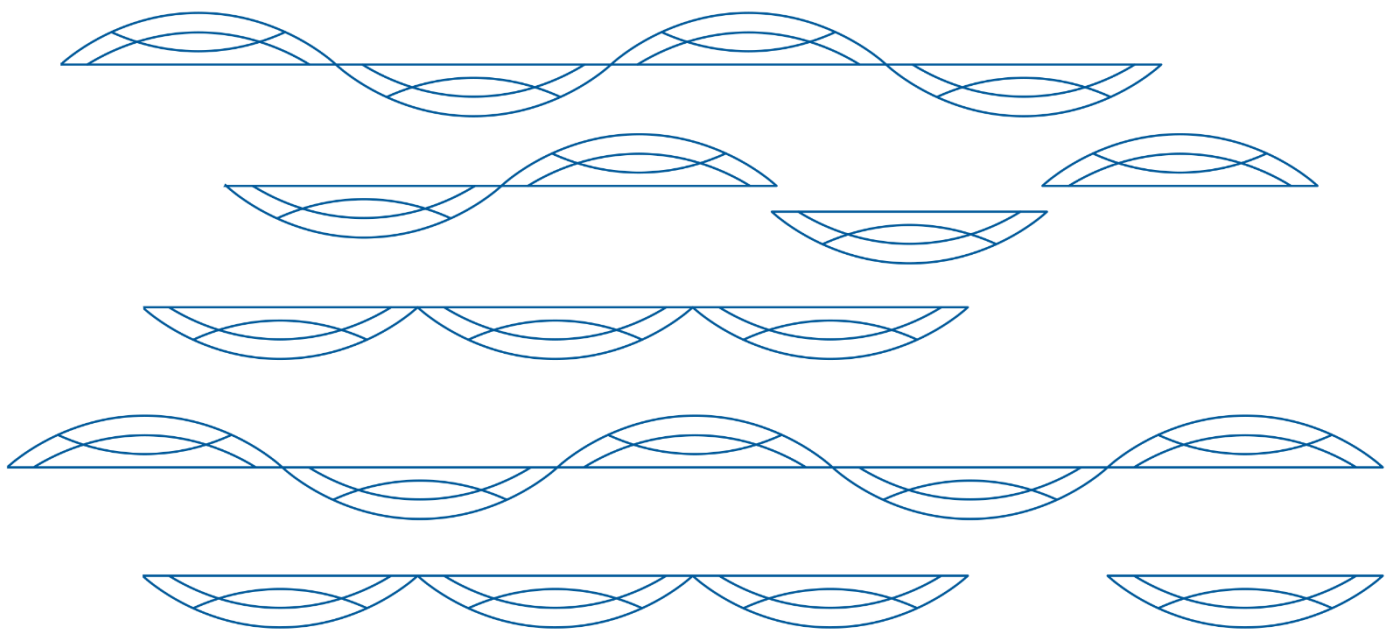

Handlingsplan

Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck
Individ och familjeomsorg
2024

Dokumenttyp Handlingsplan IFO	Diarienummer 2024-117-8.1.1	Fastställt Kommunstyrelsen 2024-03-18 § 61
För revidering ansvarar Verksamhetschef IFO	Uppföljning och tidplan Sociala utskottet hösten 2024	Dokumentet gäller
Dokumentet gäller till och med		

Innehållsförteckning

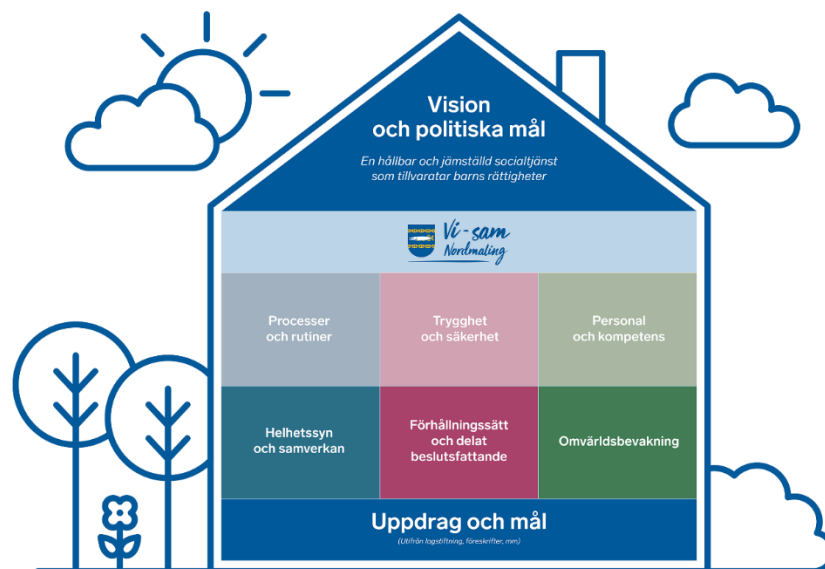
1	Handlingsplan	3
2	Våld	4
2.1	Definitioner av våld.....	4
2.2	Hedersrelaterat våld och förtryck.....	5
2.3	Våldsutsatt.....	6
2.4	Närstående.....	6
2.5	Våldsutövare.....	6
2.6	Konsekvenser av våld.....	6
3	Bakgrund	6
3.1	Förändringar och förtydliganden i Kommunstyrelsens ansvar.....	7
4	Syfte	8
5	Mål	8
5.1	Delmål.....	9
5.1.1	Processer och rutiner.....	9
5.1.2	Intern samverkan.....	10
5.1.3	Hur frågor kring våld i nära relation ska ställas.....	11
5.1.4	Insatser till våldsutsatta och våldsutövare.....	12
5.1.5	Kompetenshöjande insatser.....	13
5.1.6	Information till kommuninnevånare.....	14
6	Uppföljning	15
7	Tidsplan	15

1 Handlingsplan

Denna handlingsplan ska vägleda och styra prioriteringarna för Socialnämnden (Kommunstyrelsen) och Individ och familjeomsorgen (IFO) i Nordmalings kommuns fortsatta arbete gällande våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

Våld i alla former är frågor nära förknippade med social trygghet och är en del av socialtjänstens uppdrag och mål att jobba med att motverka. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är också ett av Sveriges jämställdhetspolitiska mål. På IFO styrs verksamheten utifrån ledningssystemet Huset (bild nedan).

Utifrån Huset kan arbetet mot våld i nära relationer placeras in i;

Bottenplattan - det ingår i verksamhetens uppdrag och mål att;

- ge stöd och hjälp till våldsutsatta
- ge skydd, stöd och hjälp till barn och unga som riskerar fara illa
- att ge stöd till våldsutövare för att ändra sitt beteende

Taket - globala och nationella jämställdhetspolitiska mål tar sikte på att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Barnkonventionens 19:e artikel kräver också att samhället vidtar alla åtgärder ”för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård.”

Takbjälken - väver in personalens arbetsmiljö och att vi i organisationen också behöver främja friskfaktorer i arbetet för att ha en hållbar verksamhet som kan attrahera och bibehålla kompetens så vi i förlängningen kan erbjuda hög kvalitet för de vi är till för.

Rummen

- Processer och rutiner – handläggning, arbetsrutiner och checklistor vid viktiga åtgärder
- Helhetssyn och samverkan – interna och externa samverkansrutiner, avtal mm
- Trygghet och säkerhet – rättssäkerhet, rätt till information, säker informationshantering mm
- Förhållningssätt och delat beslutsfattande – bemötande och klientens delaktighet
- Personal och kompetens –introduktion, vidareutbildning mm
- Omvärldsbevakning – vad fungerar hos andra?

2 Våld

Hot och våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem. Den som är eller har varit utsatt för hot, våld eller övergrepp av en närstående eller barn som bevittnat våld av eller mot närstående ska kunna få det stöd och den hjälp som de behöver. Olika aktörer, såväl kommunala verksamheter som statliga myndigheter och ideella organisationer arbetar med en rad olika insatser och åtgärder för att komma till rätta med hot och våld i nära relationer samt hedervåld och förtryck. Men det finns fortfarande mycket som behöver göras för att förbättra omhändertagandet av dem som blivit utsatta samt för att förebygga våld.

I mötet med personer som blivit utsatta för våld, barn som bevittnat våld samt de som utför våldet har samhällets aktörer olika roller och ansvar. För att på bästa sätt kunna möta behoven av hjälp och stöd är det viktigt att alla som på något sätt arbetar med våld i nära relationer och hedersförtryck och våld har en god kännedom om respektive verksamhets, myndighets och organisations roll och uppgift. Kunskap om och förståelse för varandras arbete och vad vi kan förvänta oss av varandra, är viktigt. Det är också nödvändigt att ha ett gemensamt syn- och förhållningssätt för att den utsatta ska garanteras samma professionella omhändertagande oberoende av vem den utsatte vänder sig till för att få hjälp.

2.1 Definitioner av våld

Våld kan definieras på olika sätt, en global definition av våld mot kvinnor görs av FN; *"Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet."* (FN:s definition av våld mot kvinnor).

En inkluderande individuell definition av våld görs av psykologen Per Isdal;

"Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra det den vill" (Alternativ till Vold, 2005).

Fysiskt våld kan bestå av att våldsutövaren knuffar, skakar, biter, river, håller fast den våldsutsatta. Våldet kan också bestå av örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar och stryptag.

Psykiskt våld kan handla om hot, tvång, trakasserier, glåpord och förlöjliganden. Den våldsutsatta kan också utsättas för kontroll, social isolering och begränsningar i olika avseenden.

Latent våld kan innebära att den utsatta lever med en ständig rädsla eller oro för våld. Våldet kan vara ilska eller aggressivitet, som visar sig i våldsutövarens kroppshållning och kroppsuttryck, och som upplevs som hot.

Sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar som sex utan samtycke, övergrepp via internet, att tvinga den utsatta att se på pornografi och sexuella trakasserier.

Materiellt våld kan innebära förstörelse eller stöld av den utsattas personliga tillhörigheter, bohag, värdesaker med mera.

Ekonomiskt våld kan uttryckas genom ekonomiska hot, begränsningar och kontroll av gemensamma ekonomiska tillgångar eller genom att tvinga någon att utföra ekonomisk brottslighet. Våldet kan också uttryckas genom att hindra den våldsutsatta från att arbeta.

Försummelse kan exempelvis vara att den utsatta inte får den hjälp med mat, medicin eller hygien som hen behöver. Den utsatta kan förvägras hjälp, till exempel med att komma ur sängen eller får för lite, för mycket eller felaktig medicin.

Våld mot husdjur kan vara att hota om att skada eller faktiskt skada ett husdjur i den våldsutsattas omgivning, vilket kan innebära ett indirekt hot mot den våldsutsatta.

Digitalt våld är ett begrepp som ofta används för att beskriva exempelvis övervakning av den våldsutsattas aktiviteter och kontakter i sociala medier, spridning av privata/sexuella bilder eller kontroll av var den våldsutsatta befinner sig. Det kan också handla om att den som utövar våldet skickar hotfulla meddelanden.

2.2 Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld utövas i regel av fler än en person och/eller är kollektivt sanktionerat och utgörs av en rad begränsningar i vardagslivet. Det kan bland annat handla om begränsningar kring klädval, socialt umgänge eller begränsningar i fråga om livsval, som utbildning och om man vill ingå äktenskap eller inte samt val av äktenskapspartner. Det kan också innebära utsatthet för grovt våld, inklusive dödligt våld. Specifika våldsuttryck för hedersrelaterat våld kan vara könsstympning av flickor och kvinnor, barn- och tvångsäktenskap och uppfostringsresor, där en person förs utomlands för att ”uppfostras” i enlighet med hedersnormerna. Kvinnor kan även bli utsatta för så kallade oskuldskontroller för att fastställa om de har debuterat sexuellt.

2.3 Våldsutsatt

Med våldsutsatt avses barn och vuxna som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp. Barn som lever i en familj där det förekommer våld är mycket utsatta.

2.4 Närstående

Begreppet ”närstående” är könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha en nära och förtroendefull relation till. Det kan handla om såväl makar, sambor, pojk- eller flickvänner, som föräldrar, syskon, barn eller andra släktingar. Begreppet kan även omfatta andra personer som den våldsutsatta har eller haft en nära och förtroendefull relation till. Bedömningen om vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.

2.5 Våldsutövare

En våldsutövare är den person som har utsatt eller utsätter någon annan, barn eller vuxen, för våld eller andra övergrepp.

2.6 Konsekvenser av våld

Konsekvenser av våld kan vara omedelbara eller latent och bestå under lång tid. Våldet kan påverka hälsan genom fysiska skador, psykisk ohälsa, psykosomatiska symtom och sämre allmäntillstånd. Det kan också förvärra andra sjukdomar. Våldet kan bland annat leda till kronisk smärta, ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom. Andra konsekvenser för den våldsutsatta kan vara ökad vaksamhet, självförebåelser, försämrad självkänsla, koncentrationssvårigheter och självmordstankar eller självmordsförsök. Minnesstörningar, störd tidsuppfattning, förvirring och svårigheter att fatta egna beslut hör också till bilden. En konsekvens av utsatthet för våld kan vara självmedicinering av exempelvis alkohol och droger.

3 Bakgrund

Den 1 november 2022 trädde nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer i kraft. Dessa gäller för socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete med våld i nära relationer. Syftet med de nya föreskrifterna och allmänna råden är att fortsätta höja kvaliteten i stödet till våldsutsatta barn och vuxna samt barn som bevittnat våld samt att stödja våldsutövare med att ändra sitt beteende. De nya föreskrifterna och allmänna råden ersätter Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer.

En nyhet i HSLF-FS 2022:39 är att författningens tillämpningsområde har formulerats om, så att det nu framgår att föreskrifterna ska tillämpas av Kommunstyrelsen och vårdgivare i deras arbete med våld i nära relationer. Ändringen har gjorts för att markera att föreskrifterna och allmänna råden även omfattar arbetet med våldsutövare.

3.1 Förändringar och förtydliganden i Kommunstyrelsens ansvar

Kommunstyrelsen ska fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt beskriva när och hur målen ska uppnås. I detta ingår ett krav på att Kommunstyrelsen ska fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp, samt våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende.

Kommunstyrelsen ska fastställa var i verksamheten ansvaret ska ligga för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden som gäller våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare. I den nya författningen har kapitlet om utredning av våldsutsatta fått en annan struktur, med en tydligare uppdelning av bestämmelserna om utredning av våldsutsatta vuxna respektive våldsutsatta barn. Tidigare omfattades även utredning av barn som utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner eller hedersrelaterat våld av samma kapitel som gällde för utredning av vuxna. I den nya författningen gäller 4 kap. för utredning av våldsutsatta vuxna, medan alla regler och allmänna råd som rör utredning av våldsutsatta barn har samlats i 5 kap.

I en utredning som gäller ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld ska Kommunstyrelsen göra en bedömning av risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld. Detta gällde redan enligt SOSFS 2014:4, men har i den nya författningen gjorts om till en egen bestämmelse med en tydlig rubrik. Bestämmelsen har även kompletterats med en mening om att en ny bedömning ska göras vid behov. Syftet är att tydliggöra att en riskbedömning ska uppdateras om Kommunstyrelsen får kännedom om omständigheter, tidigare okända eller nytillkomna, som kan komma att påverka riskbedömningen. Det är viktigt att Kommunstyrelsen inte bara gör riskbedömningen vid ett tillfälle utan ser över och utvärderar om bedömningen behöver uppdateras.

Bestämmelsen om att Kommunstyrelsen i en utredning som gäller en våldsutsatt vuxen ska göra en bedömning av risken för att den vuxna kommer att utsättas för ytterligare våld har kompletterats med en mening om att en ny bedömning ska göras vid behov. Det är viktigt att Kommunstyrelsen inte bara gör riskbedömningen vid ett tillfälle utan ser över och utvärderar om bedömningen behöver ändras.

Kommunstyrelsen ska fastställa rutiner för hur barn ska tas om hand och stödjas av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld.

Kommunstyrelsen ska fastställa rutiner för hur information om att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld ska föras vidare till den del av verksamheten som har ansvaret för att utreda barnets behov.

Kommunstyrelsen ska fastställa rutiner för hur skyddade personuppgifter ska hanteras.

Kommunstyrelsen ska fastställa var i verksamheten ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga.

Kommunstyrelsen bör planera för hur grupper och enskilda, såväl vuxna som barn, ska nås med information om nämndens verksamhet har utökats till att även omfatta nämndens verksamhet för våldsutövare.

Kommunstyrelsen ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen. Även det tillhörande allmänna rådet, om att nämnden fortlöpande bör kartlägga förekomsten av våldsutsatta och barn som bevittnat våld i kommunen för att kunna göra analysen, har utökats till att nämnden även bör kartlägga förekomsten av våldsutövare.

På samma sätt som bestämmelserna om utredning, har bestämmelserna om insatser ändrats så att reglerna om insatser till alla barn nu har samlats i samma bestämmelse, oavsett vilken relation våldsutövaren har till det våldsutsatta barnet eller om barnet utsatts för hedersrelaterat våld i en nära relation. Tidigare omfattade bestämmelserna om insatser till våldsutsatta vuxna även barn som utsatts för partnervåld och hedersrelaterat våld, men dessa har i den nya författningen renodlats för att bara gälla för vuxna våldsutsatta personer.

Om Kommunstyrelsen har lämnat över genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen till någon annan verksamhet, ska nämnden fastställa hur den ska kontrolleras och följas upp.

3.2 Nya regler för skyddat boende

Förutom nya föreskrifter kommer lagändringar när Lag om placering av barn i skyddat boende träder i kraft. Dessa behöver ses över och implementeras.

4 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att säkerställa att den som utsätts för våld, den som utför våldet och barn som utsatts för eller bevittnat våld, ska få den hjälp och det stöd som de behöver. Handlingsplanen ska vara känd av samtliga inom IFO:s verksamhet. Arbetet med våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck ska ske i samverkan och med samordning av insatser för att nå målet.

Handlingsplanen ska tillsammans med nämnd lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och handbok samt kommunens mål utgöra ett stöd i arbetet med att besluta och utforma arbetet och insatser gällande våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

5 Mål

Det övergripande målet med handlingsplanen är att förbättra arbetet kring våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt att en tydlig plan finns för hur arbetet i praktiken ska genomföras.

För att kunna realisera denna handlingsplans innehåll behöver en **utsedd arbetsgrupp tillsättas**. Denna arbetsgrupp kan representeras av flera VO och funktioner. Gruppen behöver

dels utarbeta gruppens funktion utifrån verksamhetens behov, detta enligt IFO:s uppdrag och mål.

Kommunstyrelsen ska även tillse att personalen har god kompetens om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck genom att:

- Se till att arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck sker i en strukturerad samverkan.
- Verka för att förebyggande insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck finns inom kommunen.
- Uppmärksamma särskilt utsatta grupperns behov på grund av exempelvis kön, ålder, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.
- Samverka med andra myndigheter, externa samverkanspartners och relevanta organisationer inom den frivilliga sektorn.
- Sprida information inom kommunens verksamheter samt till kommuninvånare om våld i nära och hedersrelaterat våld och förtryck samt möjligheter till stöd.

5.1 Delmål

Sex delmål lyfts särskilt ut i denna handlingsplan för en extra prioritering i arbetet med att säkerställa att IFO lever upp till de krav som ställs på verksamheten genom lagändringar och förtydliganden i Socialstyrelsens föreskrifter HSLF-FS 2022:49. Dessa delmål ska 2025 vara implementerade inom IFO:s verksamhet.

- Processer och rutiner ska uppdateras/skapas
- En plan för intern samverkan ska skapas
- Beslut fattas och rutin skapas kring hur frågor avseende våld i nära relation ska ställas
- Genomlysning av insatser till våldsutsatt och våldsutövare
- Kompetenshöjande insatser för personalen
- Information till kommuninvånare

5.1.1 Processer och rutiner

Enligt Socialstyrelsens nya föreskrifter ska kommunstyrelsen fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövaren samt beskriva när och hur målen ska uppnås (2 kap 1 § HSLF-FS 2022:39). Kommunstyrelsen ska även enligt denna föreskrift fastställa var i verksamheten ansvaret ligger för att utreda, fatta beslut i och följa upp ärenden för de som berörs av våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Inom kommunstyrelsens förvaltning i Nordmaling är det IFO som är ansvarig verksamhet för att utreda och bedöma behovet av insatser i ärenden som rör våldsutsatta vuxna, barn som bevittnat våld eller utsatts för våld samt våldsutövare. Inom IFO är det verksamhetsområde (VO) Vuxen som har ansvaret för att utreda och bedöma behovet av insatser för vuxna som är

utsatta för våld i nära relation samt för våldsutövare. När det avser barn som bevittnat våld eller utsatts för våld är det VO Barn, unga och familj som har ansvaret att utreda och bedöma behovet av insatser. VO Öppenvård erbjuder råd och stöd till enskilda samt utför insatser på beslut. VO Bistånd och funktion har ansvaret för att utreda ansökningar från äldre och personer med funktionsnedsättning. Inom IFO möter personalen människor som kan vara i en särskilt sårbar situation och utsatta för olika former av våld som behöver uppmärksammas och fångas upp.

Åtgärd

- Processer ska skapas för hantering av våldsärenden inom samtliga VO vid IFO; Barn, unga & familj, Vuxen, Bistånd & funktion samt Öppenvården.

Processerna ska beakta/synliggöra:

- hur information om att ett barn kan vara våldsutsatt eller kan ha bevittnat våld ska föras vidare till den del av verksamheten som ansvarar för att utreda barnets behov
- hur utredning gällande barn som utsatts för eller bevittnat våld ska genomföras samt att riskbedömning alltid ska göras flera gånger för bedömning av risken att barnet kan komma att utsättas för eller bevittna våld igen.
- hur barn ska tas om hand och stödjäs av personal med adekvat kompetens om en förälder har avlidit till följd av våld.
- hur skyddade personuppgifter ska hanteras samt aktualiseras inom IFO:s verksamhet
- hur utredning som gäller en våldsutsatt vuxen ska genomföras samt att bedömning av risken för att den vuxen utsätts för ytterligare våld genomförs flera gånger. Standardiserad metod bör enligt allmänna råden användas.
- hur handläggningen ska genomföras kring våldsutövare för att säkerställa att denne får rätt stöd utifrån dennes behov och förutsättningar.

Beslut behöver fattas kring:

- Var i verksamheten ansvaret för den interna och externa samverkan ska ligga
- Hur arbetet ska genomföras för att säkerställa att IFO i Nordmaling arbetar utifrån de de lagar och riktlinjer som finns.

5.1.2 Intern samverkan

Handläggarna inom IFO ska samverka för att samordna sina insatser så att de inte motverkar varandra. Om insatser ges till flera personer i en familj, ska samtliga insatser samordnas. Detta för att säkerställa att alla berörda får de insatser de har behov av. Vid samordningen ska behovet av trygghet och säkerhet hos de våldsutsatta och de barn som bevittnat våld särskilt beaktas.

Åtgärd

- En samverkansplan ska skapas för intern samverkan mellan IFO:s VO; Barn, unga & familj, Vuxen, Bistånd & funktion samt Öppenvården i ärenden som omfattar våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

5.1.3 Hur frågor kring våld i nära relation ska ställas

I socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) ska verksamheten ha rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka;

1. våldsutsatta som behöver stöd och hjälp,
2. barn som bevittnat våld som behöver stöd och hjälp, och
3. våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende.

Under våren 2023 hölls en intern utbildning för IFO:s personal kring våld. Utbildningen hölls gruppvis för Vuxen, Barn, unga och familj, Öppenvården samt Bistånd och funktion. Utbildningen bestod av fem träffar med olika teman, en spelfilm visades, kortare informationsfilmer samt kring detta hölls diskussionsfrågor vid varje träff. Utbildningen marknadsfördes av Länsstyrelsen i Umeå 2022. IFO beslutade att genomföra utbildningen under våren 2023. Utbildningen **När det inte räcker** - består av fem olika teman. Tanken är att ge möjlighet till lärande och reflektion, öka kunskapen och möjliggöra samtal kring frågor om våld i nära relation och beroendeproblematik.

Tema 1 – Att uppmärksamma våld i nära relationer

Tema 2 – Normaliseringsprocess och uppbrottsprocesser

Tema 3 – PTSD och våldets konsekvenser för hälsan

Tema 4 – Att fråga om våld och beroendeproblematik

Tema 5 – Att agera vid våld i nära relationer och beroendeproblematik

I samtalen med personalgrupperna under utbildningstillfällena framkom en osäkerhet kring hur de ska ställa frågorna och vad de ska göra av de svar som eventuellt kommer om våld. Det är viktigt att personalen ska känna trygghet i att ställa frågor och även veta vad det ska göra av svaren, för att säkerställa att individen får rätt stöd.

Åtgärd

- Beslut behöver fattas kring hur och när IFO:s personal ska ställa frågor kring våld i nära relation med de klienter som personalen möter.
- Rutin, processer samt checklistor behöver utifrån detta beslut skapas för att personalen på ett tydligt sätt ska kunna upptäcka våld och därefter ge kommuninnevånarna rätt stöd och insatser.
- Beslut behöver fattas avseende vilken metod som ska användas för kartläggningen om våld förekommer. Exempel på idag vanliga metoder är FREDA, PATRIARK och Sara.

FREDA är en standardiserad bedömningsmetod i tre delar:

Freda-Kortfrågor som ger stöd i att fråga om våld. Freda-Beskrivning som ger en närmare bild av karaktär och omfattning av våldet. Freda-Farlighetsbedömning som avser att ge en bild av risken för fortsatt våld.

PATRIARK är en checklista som består av tre delar och omfattar 15 faktorer. Syftet är att göra en bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

SARA:SV är en guide som består av tre delar och omfattar 15 faktorer. Syftet är att göra en riskbedömning av aktuellt och framtida partnervåld.

5.1.4 Insatser till våldsutsatta och våldsutövare

När det gäller kommunstyrelsens ansvar för olika grupper som är utsatta för våld finns en särskild bestämmelse i 5 kapitlet 11 § socialtjänstlagen. Bestämmelsen lyfter särskilt fram brottsoffer, våldsutsatta kvinnor och barn som utsatts för brott. Bestämmelsen klargör även att barn, som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående, är ett brottsoffer. Av paragrafens första stycke framgår att socialnämnden ska verka för att brottsoffer och deras närstående får stöd och hjälp. Det omfattar samtliga brottsoffer oavsett ålder och kön. I tredje stycket lyfts särskilt ansvaret för att ge stöd och hjälp till barn som har utsatts för brott, och till barnens närstående.

Sedan 1 augusti 2021 finns det en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att kommunstyrelsen ska verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Kommunstyrelsen ska verka för att i samarbete utveckla och utforma metoder för att kunna ge målgruppen stöd och hjälp utifrån den bästa tillgängliga kunskapen om målgruppens behov och vad som ger bäst resultat. Utvecklingen avser även synliggörande av våldet och ett uppsökande arbete. De insatser som erbjuds ska vara av god kvalitet. Om genomförandet av insatser lämnas till någon annan verksamhet, ska nämnden fastställa hur den ska kontrolleras och följas upp.

Interna insatser

För familjer:

- **Tryggare Barn**, är en manualstyrd utbildning som ska erbjudas alla föräldrar i anmälningar som inkommit till IFO gällande våld eller kränkningar mot barn. Kursen Tryggare barn genomförs via en till tre inledande träffar för att skapa allians och öka motivationen. Sedan följer minst sex träffar utifrån förutbestämda teman. När kursen är klar erbjuds föräldrarna två booster träffar, första efter två månader och sedan efter ytterligare en månad. Under kursen Tryggare barn ska även två barnsamtal genomföras av utförarna. Målet med Tryggare barn är att minska konfliktnivån, öka positiv samvaro och därigenom minska risken för fortsatt våld. Insatsen är tänkt att komma igång så snart som möjligt när en orosanmälan inkommit. Tryggare barn kan genomföras parallellt med pågående utredning.

- Öppenvården kan även erbjuda praktiskt stöd samt lättare kris- och stödsamtal.

Externa insatser

Samverkansavtal finns för familjerådgivning genom Umeå kommun.

För våldsutsatta:

- Centrum mot våld.
Stöd till barn och vuxna som lever i hemmiljöer där det förekommer våld.
- Kvinnofrid i Umeå.
På mottagningen erbjuds personen: råd och stöd, krissamtal, föräldrastöd, förmedling av skyddsåtgärder samt möjlighet att göra en polisanmälan.

Det uppmärksammas regelbundet om svårigheter i att via ovanstående aktörer kunna tillgodose barn och vuxnas behov av stöd. Det har varit långa köer innan insatser påbörjas och under perioder har det varit helt stopp i att få tillgång till insatserna.

Åtgärd

Beslut behöver fattas om:

- Stöd till våldsutövare. I nuläget saknas insats riktad till denna grupp. I mån av tid kan Mansmottagningen i Umeå, ta emot, men det kan bli väntetider.
- IFO:s interna Öppenvården ska kunna erbjuda ett mer omfattande stöd till den som utsatts för våld, bevittnat våld eller till den som utför våldet.
- Om avtal behöver slutas med andra externa aktörer eller utöka avtalen med ovanstående aktörer för att kunna tillgodose de behov av stöd som i en mindre kommun uppstår med oregelbunden tidsintervall.
- Kartlägga vilka externa insatser och resurser som finns att tillgå för Nordmalingsbor.
- Se över hur IFO:s interna Öppenvård ska kunna utöka sitt stöd till målgruppen, och vilka kompetenshöjande insatser som då kan behöva genomföras.

5.1.5 Kompetenshöjande insatser

Kommunstyrelsen har ansvar för att det finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet för att utföra IFO:s uppgifter. Utredningar av god kvalitet ställer krav på både formell kompetens och erfarenhet av socialt arbete. Att möta människor i utsatta situationer kräver också ett professionellt förhållningssätt. Nämnden kan även behöva ge personalen förutsättningar för kompetensutveckling som svarar mot verksamhetens behov. I HSLF-FS 2022:39 rekommenderas att personal som arbetar med handläggning och uppföljning av alla slags ärenden som gäller enskilda enligt SoL har kunskap om våld och andra övergrepp.

När det gäller handläggning och uppföljning av ärenden som rör våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld bör personalen dessutom ha kunskap om hur man för samtal med ett barn om

våld och andra övergrepp. Därutöver bör personalen också ha kunskap om vilka konsekvenser det kan få för ett barn att utsättas för eller bevittnar våld.

Personal inom alla verksamheter som genomför insatser enligt SoL bör ha kunskap om våld och andra övergrepp för att dels kunna uppmärksamma att en person är våldsutsatt, dels se till att denne får hjälp för sin våldsutsatthet.

Den personal som genomför insatser i verksamheter som särskilt är inriktade på att ge stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare, behöver ha en mer fördjupad sakkunskap inom området.

Åtgärd

- All personal vid IFO ska ha kunskap om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta ska finnas med i introduktionen för nyanställd personal.

5.1.6 Information till kommuninnevånare

Det ingår i Kommunstyrelsens och IFO:s uppdrag att uppmärksamma problematiken om våld i nära relation och hedersvåld och förtryck. Kommunen ska verka för att våldsutsatta, våldsutövare och den som bevittnar våldet ska få adekvat stöd och hjälp. Till Kommunstyrelsens uppgifter hör även att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållanden i kommunen, informera om socialtjänsten i kommunen samt genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden. Nämnden ska också bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Det är viktigt att nämnden har ett aktivt och uppsökande arbete som är riktat till dem som utsätts för våld av närstående och till barn som bevittnat våld. Det kan få fler våldsutsatta att söka stöd och hjälp och därigenom kan ytterligare våld förhindras. Lättillgänglig information som är anpassad till olika grupper är en väsentlig del i detta arbete.

Åtgärd

- Ta fram förslag på åtgärder till kommunledningen för att;
  - Uppmärksamma frågan om våld i samtliga sektorer samt HR.
  - Sprida information om kommunens arbete mot våld i nära relationer och hedersvåld och förtryck till alla kommunens invånare.
  - Hur grupper och enskilda, såväl vuxna som barn, ska nås med information om nämndens verksamhet har utökats till att även omfatta nämndens verksamhet för våldsutövare.
  - Kommunens hemsida ska ha tydlig information kring våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck samt möjligheter till stöd, riktad till enskilda och professionella.

6 Uppföljning

Denna handlingsplan ska följas upp av IFO ledningsgrupp tillsammans med utsedd ansvarsgrupp för arbete med våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppföljning ska rapporteras åter till kommunstyrelsen.

7 Tidsplan

Denna handlingsplan sträcker sig fram till 2025. Insatser behöver påbörjas kontinuerligt. När samtliga mål i handlingsplanen är uppfyllda kan frågorna hanteras genom ordinarie processer.